

11.04.2017

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 Valtioneuvosto
(valtiovarainministerio@vm.fi)

Määräaika: 13.4.2017

Viite: SOTE/maakuntaudistus: Lausuntopyyntö VM023:00/2017 (VM/504/03.01.00/2017)

Lausuntopyyntö maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen (HE 15/2017 vp) täydentämiseksi: Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksen (15/2017 vp) täydentämiseksi maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi. Esitysluonnoksessa ehdotetaan täydennettäväksi maakuntien rahoituksesta 2.3.2017 annettua lakiehdotusta siten, että maakuntien rahoitusjärjestelmää voitaisiin käsitellä kokonaisuutena kaikkien maakunnan vastuulle siirtyvien tehtävien rahoituksen osalta.

Liikenne- ja viestintäministeriö on perehtynyt aineistoon ja toteaa seuraavaa:

Hallituksen esityksen yleisperusteluissa on hyvin selostettu muuttuva tilanne yleisesti ja liikenteen osalta: valtiolta siirtyä tehtäviä ja henkilöstöä maakuntiin, mutta myös valtion sisällä virastoihin (Liikennevirastoon ja Liikenteen turvallisuusvirastoon). Rahoitus olisi maakunnalle pääosin yleiskatteellista ja maakunta voisi päättää rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta toimivaltansa puitteissa. Yleiskatteellinen rahoitus olisi tarkoitus budjetoida vuodesta 2019 alkaen VM:n pääluokkaan perustettavalle maakuntien valtionrahoitusmomentille ja rahoitus jaettaisiin tältä momentilta maakunnille laskennallisiin tekijöihin perustuen. Kyseiselle momentille olisi tarkoitus koota rahoitusta yhteensä arviolta 1,12 miljardia euroa vuoden 2017 talousarvion mukaisilta momenteilta.

Hallituksen esityksen mukaan LVM:n pääluokasta siirrettäisiin määrärahoja VM:n (yleiskatteelliselle) valtionrahoitusmomentille seuraavilta momenteilta: 31.01.41 (valtionavustus lentopaikkojen rakentamisesta 100% määrärahasta), 31.10.50 (valtionavustus yksityisteiden kunnossapidosta; 23 % määrärahasta, joten siihen eivät sisältyisi yksityisteiden lautta- ja lossipaikat) sekä 31.30.63 (joukkoliikenteen palveluiden osto ja kehittäminen; tämä koskisi tie- ja lentoliikenteen ostoja sekä Merenkurkun liikennettä; 41% määrärahasta eli ns. ELY-osuus; ulkopuolelle jäisivät junaliikenteen ostot sekä suurten ja keskisuurten kaupunkien joukkoliikennetuki, jotka säilyisivät edelleen LVM:n pääluokassa).

Osa maakuntien rahoituksesta kohdistettaisiin erillisrahoituksena tehtävien ja niiden rahoituksen luonteen vuoksi. Liikenteen rahoitus olisi tarkoitus toteuttaa melko suurelta osin erillisrahoituksena. Esimerkiksi LVM:n pääluokan perusväylänpidon momentin tienpitoon käytettävät määrarahat (31.10.20) jäisivät nykyiseen pääluokkaan erityisesti, koska valtio toimii jatkossakin tieverkon omistajana. Lisäksi LVM:n pääluokan saaristoliikennettä koskevat momentit 31.30.64 ja 31.30.66 jäisivät nykyiseen pääluokkaansa, vaikka saaristoliikenteen järjestämisvastuu siirtyy valtiolta maakunnille. Perusväylänpitoa koskevan rahoituksen käytännön toteuttamisesta (ohjaus ja sopimukset) olisi tarkoitus säätää erillislaeissa (maantielaki ja laki liikennevirastosta annetussa laissa). Yhteysalusliikennettä koskevan rahoituksen lakiperusteisuudesta olisi tarkoitus säätää laissa saariston kehityksen edistämistä.

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää viitaten maakuntalaista 31.10.2016 antamaansa lausuntoon, että nykyisin osana yksityistieavustuksia hoidettavat yksityisteiden lautapaikkojen (lossit ja lautta-alukset) ja niitä korvaavien jääteiden avustustehtävä (vuoden 2016 määräraha 2,3 miljoonaa euroa; näistä ei ole mainintaa hallituksen esityksessä) sisällytettäisiin saaristoliikenteen järjestämiseen ja hoidettaisiin erillisrahoituksena, koska yksityistie-lossien ja lautta-alusten tukeminen on tarkoituksenmukaisinta yhdistää muuhun saaristoliikenteen järjestämiseen. Tämä edistäisi alueellisen kokonaisuuden hallintaa ja paikallista harkintaa. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että liikkumisen ohjaus, jonka vuosittainen määräraha on ollut 900 000 euroa/vuosi, siirrettäisiin

yleiskatteelliseksi. Liikennevirasto on kohdentanut määrärahaa kuntien ja yhteisöjen kävelyä ja pyöräilyä sekä muuta ihmisten liikkumistapojen muutosta tukeviin hankkeisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää erinomaisena, että hallituksen esityksessä on kiinnitetty huomioita valtiolta maakunnille siirtyvien tehtävien hoitamiseen tehokkaasti sekä tehtävien keskittämiseen. Jatkossakin tarvitaan tehtävien kokoamista/keskittämistä, jotta tehtävien hoidosta aiheutuvat kustannukset eivät kasva eikä osaaminen heikkene (s.14).

Maakuntien rahoituksesta annetun lakiehdotuksen 3 §:ssä säännellään maakunnille myönnettävän yleiskatteellisen rahoituksen rahoitusperusteista ja kriteereistä. Ministeriö katsoo, että esitetyt painoarvot asukkaille, ikäryhmille, kasvupalveluille, saaristolle ym. ovat pääasiassa perusteltuja niihin liittyvien tehtävien osalta. Julkisen henkilöliikenteen palveluiden osalta painotukset soveltuvat liikenteen järjestämiseen.

Lakiehdotuksen 5 §:ssä säädetään rahoituksen laskennallisten kustannusten tarkistuksesta, jossa otetaan huomioon tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se perustuu lakiin, asetukseen tai niiden nojalla annettuun määräykseen tai valtion talousarvioon. Ministeriö pitää tätä kirjausta tarpeellisena, mutta pykälän sanamuoto ei suoraan huomioi maakunnan toimintaympäristössä mahdollisesti tapahtuneita muutoksia.

Lakiehdotuksen 17 §:ssä säännellään maakunnan muiden tehtävien laskennallisten kustannusten kertomista (asukaskohtainen perushinta kerrottuna asukasmäärällä sekä lisäämällä muiden tehtävien kuten kasvupalvelua kuvaavien tekijöiden laskennalliset kustannukset). Ministeriö pitää kirjausta riittävänä.

Lopuksi liikenne- ja viestintäministeriö haluaa todeta, että eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys liikennekaareksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 161/2016 vp). Liikenne- ja viestintävaliokunta on tehnyt lakiehdotukseen tiettyjä muutoksia mm. muuttanut liikennekaaren nimen "laiksi liikenteen palveluista". Kyseinen lain nimen muutos tulisi huomioida käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä. Liikenne- ja viestintäministeriö tekee maakuntauudistusta koskevan hallituksen esityksen (15/2017 vp) valiokuntakuulemisissa kyseisen muutosehdotuksen myös maakuntalakiehdotuksen 6 §:n 2 momentin 1 kohtaan (viittausmuutos).

Yhteenvetona ministeriön ehdotuksista esitetään, että:

- yksityisteiden lauttapaikkojen (lossit ja lautta-alukset) ja niitä korvaavien jääteiden avustustehtävä (vuoden 2016 määräraha 2,3 miljoonaa euroa; näistä ei ole mainintaa hallituksen esityksessä) sisällytettävään saaristoliikenteen järjestämiseen ja hoidettavaksi erillisarahoituksena.
- liikkumisen ohjaus, jonka vuosittainen määräraha on ollut 900 000 euroa/vuosi, siirrettäisiin yleiskatteelliseksi toiminnaksi.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole muuta huomautettavaa hallituksen esityksen täydennykseen.

Anne Berner
Liikenne- ja viestintäministeri

Juhapekka Ristola
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Jakelu
Tiedoksi

VM/kirjaamo
Kansliapäällikkö Pursiainen

LVM:n osastot (KOO, PAO, TIO ja VEO)
LVM:n viestintä